

دەرىيائىن ئەقىنى دا دەستىت يارا خوه دىگرتن بىلەنگەكى بلند گازى دىكىر .

ئاسۇ عمر «سوارە»

سلیمانى

1983

پىكاڭى كە هەموو ئىوارانىك پىايىدا گۈزەرمان ئەكىد ،
ئوه نەم ئىوارەيە تەنها منى لە ئامىزدا گىرتووە ، هەست ئەكەم
ئەوشەقامەي بەلايى هەرجى يەكدا رائى بۇورى ، لەشەقامى ترو
كۆچەودارو پەردووى فېرى دراوى ئەوكە لاوانەي كە بەم لاولاي
شەقامەكەي وەك شمشىر كەرتى كردىپۇون ، تەنانەت ئەو
خەلکەش كە وەستانى ناو پەنجەرهەي بالە خانە كانيان كردىپۇوە

دەرىيائىن ئەقىنى دا دەستىت يارا خوه دىگرتن بىلەنگەكى بلند
گازى دىكىر .

- ئۇھە يېنى ..... ئۇرۇزى ..... جىهان ....
پارا وى چاھىن گلداي بەرەنگارى وى دىكىن . بىلەكى پەرتى تىر
دەھافىتتە يارى خوه . چەند جار ئاوازىت بلبلا ژەھلى
دەركەقىن . زىراد

- ما هەكە هەيېنى لېھەن بن كەرچەرن بۇ جى يە ؟

- مانى تو كە وى ژېھەنلىنى ، ئەزە يېم و ئەزا بەمامە .
بى سەرخوھش بۇوي د دەرىيائىن چاھىت يارا خوهدا روۇزى
كەزىيت خوه قەھاندىن ، دەھەمەتتە خوه هەلاندىن . كارى چۈونى
كىرىك دا تارىيى دا بىسەر جىهانى دا بىگرىت هەردوو نىچىرەقانَا
قەستا مالىت خوه كەر بىلەكى پېركەيف و شامى .

- جارەكە دى ئەز زەقىپەم ناف جار دىوارا بلا جىهان هەمى ژەد
قەبا ..... نە .. نە باش دا ئەھەرىمەن هەمى كاڭا لەدەف مەروقى
بىت چ حال بۇ كەسى نە دەھىلە ..... رىنىشىتە خارى دەست دا
پاكىتا خوه جىگارەك ژى ئىنسادەر .. بەركى ماكىنى خې پېقىھە

خلاس كەر هەتا شىايەللىكى . دېكىلىن خوه ژەھلەت دەنە
تافىتى دەرە بىلەنلىپۇو . ما دېكىلىن فکرى . ئاخىنگەكە كەرەھىلار
سەرە تېلىت پىرى ئەتا پورتا سەرى ژەھلەتلىقا پەش (ئاخ
دەجەلا ھەزىيت وى ژەشتى دېكىلىن ژەسەردى من قىرىبان و چۈوبان
ئەسمانى) ژەھەرەيىن ھەزرا دەركەقىت ، دەما كۆ كۈل دەنگى
دەرى بۇوي گەلەك دەۋار ھاتى .. راست رابۇو سەرخوھ
بىلەنگەكى پېر ئىش و ۋازان . چەند پەيىھە كېت پەرت پەرت ژەھلى
دەركەقىن .

- ئەوكى يە ؟ ھۆيى دەۋار .....

- دەرىيىقەكە .

- تو ..... كى ... تو ... كى ؟

- ئەز ئەوم بىن تە دەكتى ئەھەرىمەن .

- تە چ دەقىت . توھاتى چ ؟

- دەرىيىقەكە دە بېئىم تە .

- دەھەرە بەلا خوه ژەمن فەكە . ھەرە ... ھەرە ... لەشى وى
سارىپۇو لەدېھەنگى خوه ھېشىپۇو . راست قەستا دەرىي كە
ھېنىدى دەرەقەكە . ئەيىھى سەرە خوه شەكربۇو . پەرچى خوه ژە
بەرپىا هەلاندىپۇو .. دەنگى دېكلا ژەدۋير دەھات ..

ئەدایەوە : (- ئەمۇیست منىش وەك خەلکى ھاپىيەكى خۆم
ھېنى) ئەويش لەبەر خۇيەوە كە بەئاستەم دەنگى ئەبىسترا ،
وەك بەزەحەمەت لەگەرروى بىتە دەرهەوە :
(- ئَاوا .. ئى .. ئى .. ئَاوا !)

ھەر ئەولقەيەولەتەقى سەرى مەندا گىرساۋەتە و ئالىرەوە بۇم
دەركەوت تەنانەت ئەولقەش لايەنی پاكى ئەوى گىرتۇوە ، بۇيە
كەوتۇتە وىزەى من .

ئەمۇیست بىگىم ، فەرمىسەكىكى زۇرھەلىپىزم ، تاھەرجى تاوانىم
ھەي بىسىرمەوە ، ئەپاسارىيە خنجلانەم ھاتە بەرچاو كەھەتا
زەردەپەر بەسەر سەرماندا ئېجىريواندو ئەمۇیست پېمان بىلەن :
(بۇدىن ، يەكترى كوشكەن ، باسى جوانى سروشت بىكەن ،
مۇوفقىتان خوش بۇيى ، باسى پاشەرۇزى خۇتان بىكەن ، سلەھىج
مەكەنەوە ، من پارىزگاريتان ئەكم) كەچى پاسارى ھەركە
چاۋى بەتەننیاپىيەكەي من كەوت كەلەو گۈرمانە سەپەر
سەمەرانە ئەپوانى زۇوقى كەيشت كەپەنچى بەخەسار چووە
بۇيەھەر زۇر زۇر كۈپى نايە بەر بالە بېچكۈلە كانى و بەرەو
ھەوارىيەكى تر كۈچى كەد . بەراستى ئەمان لەسەرھەقىن لەدارو
كەلاو ئاواو جۆگە سىپەرەپاسارى ھەرجى قوربانىيان دابۇو ،
ھەرجى ئارەقى رەنجىيات پېتىبو بۇينيان نانى كوشكىكى بەرەز ،
بەدەستى من بەفيپۇچۇون . خۇزگە بەتەننیاپىيە بۈچەند ساتى
لىتەن نزىك بىكەمەوە تاپىر بەدل داواى لى بۇرۇنتن لىبىكەم ،
بەلام ھەيھۇ تەواو لەمن دووركەوتتەوە ، لەگەرمەي ئەم
كىشەيدابۇو بەھوش خۇمدا ھاتمەوە كەئەپوانى بىپاسارى
نەك زەردەپەر بەلکۈرەك تارىكايىيەكى چىپەرەقە وەتىم بخۇرى
(ھەستەپېرۇ) بەلام ھەرجەند خۇى و لايەنگەكانى زۇر تۇرپەبن
، ئەبىنچاوهەرۋانى بۇزىكىم بىزىان بىكىرمەوە بۇدارەكەو ، ئاۋىيەكى
بەخۇرىكىانى جۆگە نەشئەدارتىر بىكەنەوە ، ھەوارلەجانە وەران
تىكىبەم ، ئەبىنچەجارە ووشەي « خوشە وىستى » يەكى پېرۇز
بەكىنيدا بچىپەنەمەوە . ئىتىر لەو زىاتەر نەمتۇانى شەرمەزارى
دامبىگىرلى باواھى ئەم شۇينەوارەداو تىيا بىنەوە . ووردە
وردە بەدەم بىگا پۇيىشتەوە ، لىيە ووشكە كانم ئەبىزاندۇلە بەر
خۇمەوە ئەمۇت : « تاوانە بنىادەم سۆزبەكتە جلەو گىرى بېرۇ
ھوشى » كە كەيشتەوە لانە كەي خۇم بېيارمدا دۇينى لەبېرخۇم
بەرمەوە ، لەسەرەوە نەخشە بۇھىواكانم بکىشەوە .

خۆ ، كە سەرنجيان ئەدام ئەبلەق بۇو بۇون ، واقىيان وورماپۇو
كەلىك پرسىيارى وەك : (بۇچى ئەوى لەگەل نى يە ؟ !)

(تۈبىلى ئاوانى خۇى بىن يائە ؟ !) لە قوبىكىانا كېرى
خواردىبۇو . منىش ووردە ووردە بەمل كەچى و دەنگىكاي ئەو
دىمەن سەپەرەندا ھەنگاوم دەنزا ھەرچەندە لاقە كانىشىم
بەدواما نەئەھاتن ، ھەرجۇنى بىن كەيشتە ئەوبىن دارەى كەلە
تەمەننېكى درىزى خوشە وىستىماندا بۇو بۇو بە دايىكىكى
دلىسۇزو ھەمېشە لە ئامىزى ئەگرتىن ، تاتىز ووشەى
خوشە وىستىمان بەگۈرى يەكدا ئەچرپان . بەلام جىنى ژوان ،
ئەو جىنى ژوانىي جاراپ ئەبۇو تابتووانى نازى دل شىكستىكى
وەك من ھەلگىرى ، كەلائى دارەكە بەكزىيە و خوشەتىنى
لىكىدم ، ئەوجۇكە خاۋىنەي كە زۇر بە سەرپەستىيە و
بەبەرەممەنارپەتى ئەكىردى لەگەل دوانماندا ووردە
شەپۇلە كانىمان بەپى ئەكىردى ئىستا ووشك بۇوه لەجياتى ئاوا
جانە وەرىكى بارگەيان تىاخستۇوە .

بۇنە كېتى ئەلائى درەختە كە بەسەوزى مابۇوه تاۋىنەي
ئەوى تىبا بېبىنەوە نەئاۋى خاۋىنەي جۆگە كە ، لە بەرخۇمەوە
ووتىم : (ئەو چى يە ئەلى ئەسەرەتاي پايىزە ؟ !) ئەو كاتانەم
ھاتەوە ياد كەپىكە و نازى يەكتەمان ئەكىشىا : (ئەزانى ئەم
شۇينەشم وەكوتۇ خوش ئەوى ؟ زۇرسەپەر ، لق و پۇپى شۇپى
ئەم درەختە ھەر بەبىسکە كانى تۇئەچى و ئەۋئاوه خاۋىنەش
ھەر ئەلى ئەچاوه شىنە كانتە .

- دەوازبىنە كەم لە خەيالى بىسکو چاوه كانما بىزى ، باكەمنى
لە يەكترى بىكەين ، ئەوسا ..... ئەوساجى ؟ !) لەناڭاڭو گەيمەپەك
ھات و بۈچەند ساتى بەرچاوم تارىك بۇو ، پاش كەمنى
تەمەكەي سەرچاوم رەھىيە و بىنیم ئەولقى دارەكە يە
كەخانم دەستى پېۋە ئەگرتەلەنۈپ بەدەم بېرىكى قۇولە وە
سەپەرى ئاسویەكى دوورى ئەكىردى زۇر جار ئەم پرسىيارەلى ئەكىردى :

(- باشه چۈن بۇ بۇ يەكەم جار مەنت ھەلبىزارد ؟ !) منىش
ھەموو جار بىنەوە هىچى لى زىادو كەم بىكەم وام وەلام